

Északi éjszakák

Az anyja telefonon értesítette P.-t, hogy újra férjhez ment. Ezúttal megtalálta az igazit, egy korosodó kanadai férfiú személyében, akit egy napon nem lehet említeni P. apjával, azzal a disznóval. A repülőtérrel telefonált, mint mondta, nem tudta másképpen megoldani, de biztosította P.-t, hogy a lakását rá íratja majd a tengerentúlról, ne aggódjon, lesz hol laknia. P. tudomásul vette, hogy immár fizikailag sem lesz anyja, ettől azonban nem esett kétségbe, hiszen alapjában véve sosem voltak igazán szülei. Az apja egészen kis korában elhagyta őket, az anyja a legszükségesebbnél többet soha nem törődött vele. A család P. számára semmi kézzel foghatót nem jelentett a lakáson kívül, amelyben lakott.

Akire talán egy kicsit mégis olyasmiként gondolt, mint egy valódi családtagra, az Borika volt, anyja nővére. Ő Svédországban élt. Mielőtt disszidált volna, sokszor elvitte magával P.-t csavarogni, fagyit vett neki, fölutazott vele a fővárosi állatkertbe, otthon strandra mentek, csónakázni a folyóra, barangolni a múzeumban, moziba, néha még színházba is. Amikor P. felső tagozatos lett, Borika és a férje elmenekültek az országból, jóllehet senki nem üldözte őket, és a Kádárrendszer puha diktatúrája sem erkölcsi, sem fizikai értelemben nem zavarta egyiküket sem. Az annál inkább bántotta mindkettejüket, hogy évekig kell várni egy autóra, a ruházati áruházak kínálata szürke, a nyaralási lehetőségek meg erősen korlátozottak. Borika férje mérnök volt, könnyen talált magának állást Skandináviában. Először Dániában, majd Norvégiában éltek két-két esztendő, míg végül Észak-Svédországban, azaz Norrlandban, Umeåban telepedtek le. Véglegesen.

1993 nyarán Borika és a férje hívták magukhoz P.-t, szerették volna, ha minimum egy-két évet eltölt Svédországban. Azon sem bántottak volna, ha ott ragad náluk. Szereztek neki állást az egyik helyi hotelben, hogy megtanuljon valamelyest svédül, és gyakorolja magát az angolban, keressen egy kis pénzt. Úgy vélték, örömet szerez majd nekik a jelenlétével, fiatalságával. P. igent mondott azzal a feltétellel, hogy legfőbb háromnegyed évig maradjon, és Mandolát

BENE ZOLTÁN (1973) író. Szegeden él, doktorjelölt (SZTE Málnási Bartók György Filozófiai Doktori Iskola).

is magával viheti. A nagynénje örömmel fogadta el a kérését, úgy vélte, két „gyerek” jobb, mint egy, s bár Mandola szüleivel a fiataloknak komoly csatákat kellett vívniuk, 1993 augusztusában mégis repülőre szálltak.

Stockholmban várta őket Borika és Józsi. Öt napot a svéd fővárosban töltöttek, mialatt megnézték a királyi palotát Drottningholmban, a Városházát, a Gamla stant, azaz az Óvárost, Riddarholmen szigetét, a Skansent, amely a világ összes skanzenének névadója, a Skogskyrkogården-temetőt és számos egyéb nevezetességet. A hatodik napon nekivágtak a közel 650 kilométeres, bő hat és fél órás útnak Umeåig. Borika és Józsi rendkívül kedvesek voltak, szinte a tenyerükön hordozták őket.

– Nekünk nem lehetett gyerekekünk – vallotta be egy este a szállodai erkélyen Borika P.-nek.

P. és Mandola 1993. augusztus végétől 1994 májusáig éltek Umeåban. Az északi város hajdan a lappokkal (vagy ahogyan arrafelé nevezték őket: számikkal) folytatott kereskedelem egyik központja volt, a XX. század végére azonban már egy multikulturális nagyvárossá vált több mint százezer lakóval és három évtizedes múltra visszatekintő egyetemmel. A településen a svédek, a lappok és a finnek mellett kelet-európai bevándorlók, bosnyákok, irániak és még több tucat nemzetiség élt. Egy nyárutót, egy kemény, az otthon megszokott napsütés nélküli, szűrt, homályos fényhártyával bevont, hideg telet és egy szépséges tavaszt töltött el Mandola és P. Norrlandban. Borikáéknál laktak a tetőtérben, egy hotelben dolgoztak a várost kettészelő folyó, az Umeälven partján. Szinte idilli időszak volt. Sokat beszélgettek, a hideg ellenére is sokat sétáltak, hosszú-hosszú percekig álltak a befagyott folyó partján, és csókolóztak. P. később szinte semmi konkrétumot nem tudott fölidézni abból a kilenc hónapból, csak azt a kellemes, ringató, otthonosságra emlékeztető érzést, amit – közel háromezer kilométerre az otthonuktól – Mandola mellett érzett.

– Meséltem már a házunkról? – kérdezte Józsi az egyik este. Borika még nem ért haza a munkahelyéről (az egyik egyetemi laboratóriumban dolgozott aszisztensként).

– Sokat – nevetett P. és Mandola.

– Azt is, hogy milyen régi?

– Gondolom, van vagy százéves.

– Négyszáz! – vágta rá diadalmasan Józsi. – Azon kevés épületek közé tartozik, amelyek túléltek a tűzvészt. 1888. június 20-án a települést szinte teljes egészében elpusztította egy tűz. Az újjáépítéskor az umeåiak rengeteg nyírfát ültettek, hogy a jövőbeli tüzek terjedését megakadályozzák, ezért nevezzük máig a nyírfák városának. Mondom, a mi házunk egyike azon épületeknek, amelyek a tűzvész előtt épültek. Sokkal előtte. Állítólag egy rablóé volt. Hajdani tulajdonosa a kereskedőket sarcolta, akik a számikkal kalmárkodtak. Akkoriban ez a környék még jóval a városon kívül feküdt. Amikor öt éve megvettük, föltúrtam az egészset. De nem találtam semmit. Aztán a följújtások, átépítések

során mégis előkerült néhány érdekes, régi tárgy. Ezüstből. Szerintem a rablóé lehetett mind, de egy részük biztosan.

- És mi történt velük? - kérdezte izgatottan Mandola.

- Bevittük az egyetemre, a történeti tanszékre. Ott megköszönték. Fogalmam sincs, mi történt azután. Valahányszor arra járok, folyton meg akarom kérdezni, aztán mindig elmarad. Híradás nem született róluk, az bizonyos.

- Lehet, hogy mégsem a rabló tárgyai voltak - vélte P.

- Szerintem a nagy része annak, amire rábukkantunk, csakis az ő tulajdona lehetett! - jelentette ki ellentmondást nem tűrve Józsi. Gyakorlottan, rutinszerűen ejtette ki a mondatot. Biztosan nem először életében. - Ragaszkodom ehhez a magyarázathoz.

- Igen, azt hiszem, én is ragaszkodnék - bólogatott Mandola.

Ekkor érkezett haza Borika, Józsi föltápászkodott, kiment, hogy beparkoljon a felesége autójával a garázsba, mint minden este.

- Csak nem a rablóról mesélt, aki a házunkat építtette? - érdeklődött Borika.

- De, róla.

- Akkor szokott ilyen arckifejezést ölteni. Csodálom, hogy csak most hozakodott elő ezzel. Meggyőződése, hogy korszakos jelentőségű kincseket adtunk le az egyetemnek, csak azok fölfuvalkodottságukban nem foglalkoznak vele. Hetente egyszer-kétszer el is megy, hogy utána érdeklődjön, aztán dolgavégezetlenül jön haza, mert fél a csalódástól. Mindenben olyan határozott és tevékeny ember, ebben viszont pipogya és gyámoltalan. Valamiért fontos neki, hogy ennek a háznak nagy múltja legyen.

P. sejtette, hogy miért lehet ez fontos a nénikéje férje számára. Végtere is elveszítette a saját múltját. Már-már kimondta, amit gondol, végül inkább nem bonyolódott bele a kényes kérdésbe.

- Ideális pár - jegyezte meg azon az estén P.

- Borika és Józsi? - kérdezte Mandola.

- Persze.

- Ma már talán azok - cirógatta meg P. fejét Mandola. - Régebben viszont Józsi is megérte a pénzét, ahogyan a nagynénéd fogalmazott.

- Nem értem, mire gondolsz.

- Dehogynem érted, csak te sem szeretsz szembenézni a tényekkel, ahogy Józsi a rablóhistoria kapcsán.

- Úgy érted, megcsalta?

- Rendszeresen.

- És ezt honnan tudod? - nyögte P.

- Szombat este mesélte a nagynénéd, vacsorakészítés közben - Mandola gyöngéden simogatta P. hátát. - Amíg ti a meccset néztétek.

- De jó barátnők lettetek - morogta P.

- Aminek te örülsz, gondolom.

Nem, P. nem örült ennek sem, az információnak sem.

- És megbocsátott neki? - kérdezte.

- Nem. Azt nem is lehet. Csak egy idő után már nincs jelentősége. Legalábbis így fogalmazott.

P. fölült, kibújt a takaró alól, fölállt, az ablakhoz lépett. Odakinn a furcsa északi éjszaka terpeszkedett. Éjszakább volt bármelyik hazai éjszakánál, s mégsem érezte félelmetesnek.

- Van, ami jelentőségét veszíti idővel - hallotta Mandola lágy hangját a háta mögül.

- Tudom - suttogta P. És pontosan az volt a legrosszabb, hogy valóban tudta. Elég volt az anyjára vagy az apjára gondolni, hogy megértse. Vagy bármi másra az addigi életéből. Minden, amihez valaha köze volt, előbb-utóbb elveszítette a jelentőségét. Eszébe jutott, amikor hatodik osztályos korában két barátjával elhatározták, hogy elmennek Ausztráliába. Úgy tervezték, elkötnek egy autót, azzal átszöknek Jugoszláviába, lejutnak az Adriához, ott egy hajót szereznek, s keresztülvitorláznak a fél világon, egészen Sidneyig. Egy nyáreleji péntek délután kellett volna találkozniuk a régi híd lábánál. Csak P. jelent meg. Utána hetekig haragudott a társaira. Később inkább a lekötelezettjüknek érezte magát, amiért megóvták egy megalázó hülyeségtől. S bár gyerekkorának nagy részében egyfolytában Ausztráliáról fantáziált, amikor Norrlandban állt az ablakban, és bámulta a különös, északi éjszakát, keserű szájjal állapította meg magában, hogy már esztendőök óta alig-alig jut eszébe az a mesésnek képzelt kontinens.

- Talán egyszer majd... - kezdett bele Mandola egy mondatba, ám nem fejezte be. P. hálás volt ezért.

Talán soha nem érezték magukat olyan közel egymáshoz és az éghez, mint akkor.